

УДК378:61:005.6

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

**Т. В. Сорокман, С. В. Сокольник, Л. В. Швигар, Н. І. Підвисоцька,
О. В. Макарова**

Буковинський державний медичний університет

WAYS OF IMPROVEMENT QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTION

T. V. Sorokman, S. V. Sokolnyk, L. V. Shvyhar, N. I. Pidvysotska, O. V. Makarova

Bukovyna State Medical University

Інтеграцію України у світовий науковий та освітнянський простір забезпечить процес удосконалення якості освіти у медицині, який базується на поєднанні трьох органічно пов'язаних компонентів – держави, вищого навчального медичного закладу та лікаря. Якість вищої освіти лікарів України необхідно забезпечувати шляхом удосконалення навчального процесу у вищих навчальних медичних закладах та Національних стандартів освіти як нормативної бази системи вищої медичної освіти.

Ukraine's integration into the International Scientific and Educational Space will provide process improvement of quality of education in medicine, which is based on a combination of three organically related components – State, Higher Educational Institutions and medical doctor. The quality of higher education in Ukraine is necessary to provide physicians by improving the educational process in Higher Educational Medical Institutions of National Education Standards as regulations of higher medical education.

Вступ. Приєднавшись до Болонського процесу, українська освітня система отримала шанс скористатися цінними напрацюваннями європейської, невідмовляючись від власних здобутків, що надасть можливість покращити якість медичної допомоги населенню України, забезпечити конкурентоспроможність вітчизняного лікарського диплома на міжнародному ринку праці і зробити привабливим навчання у вищих медичних закладах України для іноземних студентів.

Розвиток і удосконалення системи вищої медичної освіти відповідно до сучасних вимог має забезпечити інтеграцію України у світовий науковий та освітнянський простір [1, 2, 5]. У контексті Болонського процесу вища школа України потребує зближення з системою якості міжнародного навчання, інтеграції національної освіти в міжнародну систему, а також посилення міжнародної конкурентоспроможності випускників вищої школи України [4, 6]. Якість професійної освіти є найважливішим питанням розвитку сучасної освіти. Процес реформування сучасної про-

фесійної освіти України актуалізує проблему підвищення якості додипломної та післядипломної підготовки лікарів [5].

Основна частина. Мета дослідження – визначити шляхи удосконалення якості освіти лікарів у вищому медичному навчальному закладі.

Проаналізовано нормативно-правові акти та навчально-методичну літературу України у сфері медичної освіти.

Підготовка висококваліфікованих лікарів у вищих навчальних медичних закладах вимагає постійного удосконалення загальноприйнятих та пошукових шляхів оптимізації навчального процесу [3, 6]. Якість вищої освіти лікарів України, на нашу думку, необхідно забезпечувати у таких напрямках, як:

1. Удосконалення державної політики щодо підвищення якості вищої медичної освіти України, де держава виступає як замовник освітньої послуги.

2. Удосконалення якості освіти у вищому навчальному медичному закладі, де навчальний заклад реалізує державне замовлення.

3. Безперервний фаховий розвиток лікаря, де фахівець є споживачем освітньої послуги.

Діяльність вищого навчального медичного закладу України у контексті Болонського процесу у напрямі забезпечення якості підготовки лікарів має вважатися успішною, якщо вона буде забезпечувати освітні послуги і професійну підготовку, які: відповідають чітко визначеним потребам держави; задовольняють вимоги ринку праці; відповідають стандартам вищої медичної освіти; не суперечать чинному законодавству України.

Якість технологій навчання у вищому навчальному медичному закладі безпосередньо впливає на рівень фахової підготовки лікарів, і розв'язання цієї проблеми можливе за умов:

- наукової організації та інтенсифікації навчального процесу;
- зменшення обсягів інформації, що подається, за рахунок чіткої структуризації цілей навчання;
- встановлення оптимальних співвідношень між вивченням фундаментальних і спеціальних дисциплін, теоретичною та практичною підготовкою лікарів;
- поліпшення якості управління системою освіти і професійної підготовки;
- сумісності змісту та структури освітньої програми з відповідними характеристиками лікарів (рівнем здоров'я, психофізіологічними особливостями та професійно важливими якостями тощо);
- поліпшення якості кадрового потенціалу професорсько-викладацького складу;
- ефективності політики у забезпеченні оцінки навчальних досягнень лікарів;
- посилення інтеграції навчального процесу з закладами охорони здоров'я шляхом використання клінічних баз науково-дослідних закладів та кращих лікувально-профілактичних установ;
- оптимізації інфраструктури навчального закладу;
- відповідності реального навчального навантаження лікарів-слухачів та професорсько-викладацького складу вимогам законодавства.

Таким чином, згідно з принципами автономії вищих навчальних медичних закладів та вимогами Болонського процесу до якості вищої медичної освіти, первинна відповідальність за забезпечення її якості покладена на кожний окремий вищий навчальний медичний заклад, а якість підготовки лікаря буде інтегральною і визначатиметься ефективністю дидактичної концепції вищої медичної освіти та якістю дидактичного забезпечення навчального процесу у кожному конкретному вищому навчальному медичному закладі. Проблема “що вдосконалити” і “що

оцінювати” пов'язана з визначенням терміна “якість”. Філософське тлумачення терміна “якість” визначається “як об'єктивна і всезагальна характеристика об'єктів, що виявляється у сукупності їх властивостей” [3]. В українських стандартах поняття “система якості” – це “сукупність організаційної структури, методик, процесів та ресурсів, які необхідні для здійснення управління якістю”. Ключовим поняттям у міжнародному стандарті є “відповідальність”. Отже, в українському стандарті виключено поняття “відповідальність” та “процедура”, які неадекватно замінені терміном “методика”. На нашу думку, показником якості є *кваліфікація* фахівця. Однак у визначенні поняття “кваліфікація” також мають місце суттєві розбіжності у вітчизняному стандарті та міжнародному. Пропонується перейти до поняття “кваліфікації”, заснованого на підготовці випускника вищого навчального закладу та перепідготовці лікаря для конкретного медичного ринку праці України.

Досвід європейських країн свідчить, що однією з умов підвищення якості вищої освіти є посилення відповідальності вищих навчальних закладів за результати діяльності шляхом розширення демократичних засад їх функціонування та поглиблення університетської автономії. Проте слід зауважити, що отримання більшої автономії вищих навчальних закладів призведе до більшої залежності їх від громадського контролю, а отже, й громадської підтримки.

Медичні факультети класичних університетів Європи цілеспрямовано і методично працюють над концепціями свого розвитку. Як правило, вони ведуть серйозну підготовчу роботу, починаючи з проведення незалежного аудиту за участю зарубіжних експертів на предмет відповідності початих і планованих перетворень вимогам Болонського процесу.

Багато факультетів провело зовнішню оцінку якості діяльності по основних напрямках: навчальному, науковому, лікувальному [7].

Повинні враховуватися світові тенденції розвитку багатоканального фінансування університету, які ще не знайшли віддзеркалення в політиці залучення коштів на утримання і розвиток вищого навчального закладу. Нераціональне управління активами – причина недоотриманих доходів, упущеної вигоди і навіть прямих втрат, неефективне використання можливостей госпрозрахункових підрозділів через невідповідність наявних активів і рівня виконуваних робіт. Підвищення інвестиційної привабливості університету на основі ефективної і взаємовигідної взаємодії, зокрема, на основі державно-приватного партнерства, інститутами цивільного суспільства, державними органами управління.

Отже, кожен медичний вуз самостійно вирішує комплекс завдань, що стоять перед ним. Сьогодні достатньо актуальним є формування стратегічних напрямів розвитку підготовки медичних кадрів. Будь-який стратегічний напрям діяльності вищого медичного навчального закладу повинен шикуватися в руслі вирішення найважливіших проблем галузі, що забезпечить високу актуальність його роботи.

Висновки: 1. Державна політика у сфері якості вищої медичної освіти має спрямовуватись на удос-

коналення медичної освіти та її інтеграції у міжнародну систему освіти.

2. Національні стандарти освіти як нормативна база системи вищої медичної освіти повинні ґрунтуватися на міжнародній системі стандартів.

3. Необхідне розширення демократичних засад функціонування та поглиблення університетської автономії, підвищення інвестиційної привабливості вищого медичного навчального закладу.

Література

1. Левківський К. М. Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні / К. М. Левківський // Доповідь на парламентських слуханнях. – К. : Парлам. вид-во, 2004. – 184 с.

2. Медицинское образование в мире и в Украине / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерий, А. П. Волосовец и др.]. – Х. : ИПП “Контраст”, 2005. – 464 с.

3. Международная стандартизация. Стандартизация и сертификация в управлении качеством. – www/standart_ISO/section6/14327.html.

4. Система управління якістю медичної освіти в Україні : монографія / [І. Є. Булах, О. П. Волосовець, Ю. В. Вороненко та ін.]. – Донецьк : АРТ-ПРЕС, 2010. – 212 с.

5. Поняття “компетентність” та “компетенція” у підготовці фахівців Державної служби медицини катастроф / І. В. Кочін, О. М. Акулова, Д. В. Ількаєв [та ін.] // Запорозький медичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 150–152.

6. Шаповалов В. М. Методические аспекты последипломного образования и непрерывного профессионального развития врачей общей практики / В. М. Шаповалов // Медичний журнал: Спеціальний випуск. – 2013. – С. 157.

7. Epstein R. M. Assessment in medical education / R. M. Epstein // N. Engl. J. Med. – 2012. – № 356. – P. 387–396.

Отримано 12.12.13